

אוניברסיטת חיפה
מערך אשכול
שנה"ל תשע"ה, סמסטר א'

שם הקורס: ויקטימולוגיה

שם המרצה: ד"ר פנינה (פיצי) רון
pitzyron@research.haifa.ac.il
שעות קבלה: לפי תיאום במייל

ויקטימולוגיה הינו גוף ידע תיאורטי ומחקרי המהווה נגזרת של הקרימינולוגיה. קורבנות העבירה לא נמצאים יותר בשוליים – מוזנחים וחסרי תשומת לב ציבורית – אלא זוכים לתשומת לב הולכת וגוברת הן מבחינת מערכת הצדק והמשפט הפלילי, הן מבחינה ציבורית והן מבחינה אישית. הקורבנות בישראל מתייחסת לתחומים שונים כמו קורבנות של יחידים אל מול קורבנות קולקטיבית, קורבנות של קבוצות אוכלוסייה מסוימות (נשים מוכות, ניצולי שואה) אל מול קבוצות אוכלוסייה אחרות, קורבנות בתחומי חיים מסוימים (מעמד סוציו-אקונומי, לאום, עדה) אל מול תחומים אחרים ועוד.

מטרות הקורס:

- הקניית מושגי יסוד והגדרות הקשורות בקורבן ובקורבנות (victimization) לעבריינות בכלל ובמדינת ישראל בפרט.
- דיון בתיאוריות שונות ומודלים בסיסיים בויקטימולוגיה
- הבנת המנגנונים הפסיכולוגיים ואחרים העומדים בבסיס האשמת הקורבן ולקייחת האשמה על הקורבנות מצד הקורבן עצמו.

הקורס יועבר פרונטאלית, סמסטר אחד, אחת לשבוע – 4 ש"ס. השיעורים ילוו בדיונים כיתתיים שיתנהלו במהלך השיעורים.

דרישות הקורס:

- נוכחות חובה (סטודנט שלא יהיה נוכח בשיעורים לא יוכל להיבחן) – 20%
- בחינה מסכמת – 80% מהציון

ספרות מלווה קורס:

- כתב העת "משטרה וחברה"
- כתב העת "חברה ורווחה"
- כתב העת "עבריינות וסטייה חברתית"
- כתב העת "פלילים"
- קים, י., בר-זוהר, י., ולוי, ע. (עורכים). (2008). *קרבות: אכיפת החוק, מין וחברה*, תל-אביב: מסדה.
- חובב, מ., סבה, ל., ואמיר, מ. (עורכים). (2003). *מגמות בקרימינולוגיה: תיאוריה, מדיניות ויישום*. ירושלים: המכון למחקרי חקיקה ומשפט השוואתי והמכון לקרימינולוגיה, האוניברסיטה העברית.

נושא 1: היסטוריה של ויקטימולוגיה:

הקורבן בעבר וכיום: צעדים ראשונים בויקטימולוגיה: הגדרות ומושגים

* גולדשטיין, ס. (2008). חיזוק מעמדו ותפקידו של הקורבן הן בתהליך האזרחי והן בתהליך הפלילי. עמ' 170-176 בספרם של קים, בר-זוהר ולוי.

* ינאי, א. (2002). טיפול המשטרה בנפגעי עבירה: הדאגה לפיצוי הנפגע. *משטרה וחברה*, 6, 73-98.

* בן דוד, ש. (1989). קורבן קריירה: גורמים ותהליך. *עבריינות וסטייה חברתית*, 17, 5-17.

* יורמן, ע. (2002). קורבנות השואה כמרכיב בשיח התרבותי-פוליטי בחברה הישראלית בין השנים 1948-1998. חיבור לשם קבלת תואר דוקטור לפילוסופיה. רמת-גן: אוניברסיטת בר-אילן

* לה-קפרה, ד. (2006). לכתוב הסטוריה, לכתוב טראומה. תל-אביב: רסלינג/יד ושם (עמ' 37-73).

נושא 2: תיאוריות ומודלים

* Doerner, W. G., & Lab, S. P. (1999). *Victimology* (2nd edition). Cincinnati, OH: Anderson Publishing Company.

* ספרם של חובב, סבה ואמיר (2003), עמ' 775-789.

נושא 3: האשמת הקורבן

- * ינאי, א., שרביט, ר., וגרבלי, ש. (2001). הועדה של עברייני וקורבן: דרך לגישור וטיפול בפשיעה בקהילה. *חברה ורווחה*, 13(1), 1-13.
- * הראל, א., ווגנר, ל. (1997). על ה"אשם התורם" של קורבן האונס. *פלילים*, 1, 235-259.
- * שטאובר, ר. (2000). *הלקח לדור-השואה וגבורה במחשבה הציבורית בשנות ה-50*. ירושלים: יד בן-צבי.

המזרחיים כקורבנות

- * דהאן-כלב, (1999). מאורעות ואדי סאליב: מומנטים ביקורתיים בתולדות מדינת ישראל (גיליון מיוחד של תיאוריה וביקורת 12-13, עמ' 149-157).
- * אבני, נ. (1991). נשים מוכות: התופעה ומקורותיה. *עבריינות וסטייה חברתית*, 13-29, ק"ת.
- * לוי, א. (2007). *מנגנון קוגניטיבי של האשמת הקורבן והצופה*. עבודה לקראת התואר דוקטור לפילוסופיה, רמת-גן, אוניברסיטת בר-אילן

נושא 4: מערכת היחסים עברייני – קורבן

- * גולדברג, א. (1998). *אסירים של ילדותם: הקשר בין קורבנות בילדות לבין עבריינות ותסמונת דחק בתר-חבלתית*. רמת-גן, אוניברסיטת בר-אילן המחלקה לקרימינולוגיה.